

A KASSAI KERESKEDÖK 1446. ÉVI CZÉHSZABÁLYAI.

1446.

Unser sacezunge der bruder yn den Cromen, hab in
alle gewillert mittynandir.

Item czum ersten. Wer vnser bruderschafft adir czech gewynnen wil, adir eyn newir bruder werdin wil, adir eyn newir cromer, der zal gebin yn vnser bruderschafft vnd czeche 4 phunt wachs vnd czwen rot fl. vnd zal gebin den brudern vnd swerstirn eyn moleczeyt mit essen vnd mit trynken, alz von alders gewönlisch gewest ist.

Daz andir. Welch man der nicht mit vns yn der bruderschaft ist vnd wil nemen eyne witwe adir juncraw czu eynen elichen weybe, dy mit vns yn der bruderschafft ist vnde her auch vnser bruderschaft vnd czech genyssen wil, der zal gewynnen vor hyn dy bruderschafft.

Daz drytte. Is sey man adir fraw yn vnser bruderschafft, dy sich lestern adir scheldin yn den Cromen, alz offt ein schaltwort, alz offt $\frac{1}{2}$ libra wachs czu bus, is sey kegin, dinspotyn adir kegen weib adir kegen man.

Daz fyrdre. Wen dy bruder yn dy czech czusammen gen vnd wer da nicht kommt bis daz der seger¹⁾ ausgelewest yn dy samung der ynheymisch ist, der hat vorbust $\frac{1}{2}$ pfhunt wachs.

Daz fumfste. Wen der fyrmeister²⁾ eyner unser bruder anlangen, is sey yn welcher sachin, is sey daz vns schedlich ist vnd yn nicht gehorsam helt, der hat vorbust $\frac{1}{2}$ libra wachs.

Daz sechste. Auch zal nymant, der mit vns yn der brudirschaft adir czech ist, keynis fremden mannys guttir, der nicht mit vns yn der bruderschafft adir czech ist, seyne gutter czu vorkeffin, noch vorthuen sal, is sey welchirley is sey bei der bus czu vorlisen (igy! vorliren helyett) dyselbin namhaftigm gutter.

Item daz auch keyn brudir der vnser brudirschafft adir czeche hat

1) Óra!

2) A négy czéhmester.

zal keynis fremden mannes gutter, her sey eynlendir adir auslendir vorthuen, noch vorkeuffin, is sey wellirley is sey bey der bus czu vorlisen (!) dyselbigen gutter.

Daz sebinde. Auch sal nymant vndir vns keinen gast leyen, noch keynen fremdin kaufman seyn gewicht, noch keyne woge aws den crome bey der bus $\frac{1}{2}$ pshunt wachs.

Daz achte. Is zal nymant keyn gemenschaft noch gesellschaft habin mit nymanden, der nicht unser bruderschaft hat pey der bus dyselbige nomhaftigen guttir czu vorlisen.

Das newnde. Wer aus dem crome trit adir seyn crrom vormyt adir vorkewfft adir aus wirt gemit, der zal auch austreten aus vnser bruderschaft vnd czech, bis daz her wedir eyn crrom gemyt adir eynen eygin crrom kewfft, zo zal her wedir (= wieder!) dy bruderschaft gewynnen alz eyn newir cromer, der dy czech gewynnen wil.

Daz czende. Welch vnser mitbrüder yn der czech pfheffir kewfin wirt wedir eyn Kaufman her sey von wan her sey, der zal den pheffir reytirn vnd zal dem Kaufman seyn sag, (sack?) mit stawb mit all wedir gebin vnd wegin vnd ym aplossin geen noch der wilkor der sytete Casscha, Lewtscha, Bartpha, Eppries.

Item is zal keyn bruder noch swestir auslegin an eynem sontage, an unser libin frawentag. Sunder an der XII. botyn tag noch dem amacht der messe, zo mag auslegyn wer do wil vndir vns reychin cromern.“

* * *

A „*Magy. Gazd. Tört. Szemle*“ 1897. évfolyamában közzé lőnek téve a kassai kereskedőknek 1686., helyesebben 1631. évi *magyar* czéhszbályai, azután az 1475. évi német czéhszbályok. Ez utóbbbit a közlemlény, a kassai kereskedők első czéhszbályzatának nevezi el, látjuk azonban, hogy a most közölt mintegy *harmincz évvel régibb* annál, mert időközben, Kassa város levéltárában, előkerült egy kis negyedrétű, piros bőrbe kötött könyveske, mely e most közölt szabályzaton kívül, a *kereskedő-czéh számadásait* is, 1536-ig foglalja magában.

Jónak látjuk, ebből az alkalomból, a kassai kereskedő-czéhről e számadások alapján is egyetmást elmondani.

A czéh nem volt nagy; *tagjainak száma* 1495-ben 24, 1536-ban 23 vala, kik a polgárságnak legfelőebb részét alkották. Igy a XV. század közepén *Cromer* István († 1466.) és Ágoston († 1463.) czéhtagok hosszu időn keresztül a tanács tagjai, majd felváltva a város birái voltak. Voltak nő tagjai is. A ki valami *ipart* üzött, annak arra az időre, mik a czéhnek volt tagja, mestersége folytatásáról le kellett mondania. Ilyenekként

szerepel a tagok közt: Mihály képiró felesége (1495.), Ambrus képirő (1498—1518.), Krompholtz Miklós építőmester, aki 1499-ben a virmeisterek egyike; János Ötvös (1525.), Tamás képirő és Gergely ötvös (1530.).

Akit tagul felvettek, annak lakomát kellett adnia, melytől meg is válthatta magát. Az új bíró tiszteletére is lakomát csaptak, melyen a *lantenschleger* vagy a *fidler* sem hiányzott.

1536-ban a lakoma költségei ezek voltak:

„Item wasz wir auszgeben haben aufs mol auf den neuen richter.
 Item ein rhe vor d. 34.
 Item ein haszen vor. d. 11.
 Item 7 rephüner zu d. 4 thut d. 28.
 Item 8 zcame huner vor d. 31.
 Item 4 ferkel zw d. 8 thut d. 32.
 Item rintfleisch zw kochen und brothen d. 48.
 Item speck und schmalcz vor d. 13.
 Item 3 libra reisz vor d. 30.
 Item 4 Kerpen und 2 hecht vor 67.
 Item 1/2 libra pfesler vor d. 35.
 Item 4 loth safran vor d. 60.
 Item 3 loth neglken d. 25.
 Item 1/2 libra rosinken und 1 libra mandl pro d. 40.
 Item 1/2 fas bir vor d. 25.
 Item vor czipolt und broth d. 38.
 Item vor Kerczen d. 26.
 Item vor weyn zwm gallerthen und rhesfleisz vor d. 14.
 Item vor aspick (?) d. 7.
 Item ein halb honigk d. 6.
 Item ein fuder holcz d. 12.
 Item dem walthreuther, der dy goben vom richter brocht d. 5.
 Item vom pharher vor weyn 18 halben czw d. 4 thut d. 72.
 Item vor 1 loth trocisin (v. trecisin) d. 4.
 Item den brethern und kochyn zu lon d. 20.
 Item den fidlern d. 12.
 Item den Cantor d. 15.
 Item dem thrometer d. 15.
 Summa fl. 7. d. 85,
 Item dem richter begobth vor fl. 1. d. 50.

A ki a czéh *gyülésein* meg nem jelent, az olyat egy font viaszossal buntették (1495.); a ki meg nem adta, becsukták a boltját (1502.).

A czéhnek *kilön épülete* is volt, melyben a tagok áruikat *raktárzták*; a neve *crom* vagy *staincrom*. Krakkóban még ma is áll a város piaczán a kereskedők tárháza.

Kassán is volt, amint azt az árumegállító jog meg is követelte.

A czéh, egyes tagjainak kiadta az *üzlethelyiséget* s ezek bér (*crom-*

cynse) fejében a XV. században $\frac{1}{2}$ forintot, a XVI.-ban 25 dénárt fizettek. Közösen fizették a fölvigyázót (*cromhüter*), a világítást, az áruház tatarozását.

Közöljük a számadásokból az ezekre vonatkozó tételeket:

„1505. Den czymmerleuten off ir gedinge dy crom czu decken d. 25.

Gedinget vor fl. 2. d. 25.

Den czimmerleuten off iren soldt d. 75.

Anno eodem 1505. seynt dy Cromen new gedeckt worden.

1505. Am freitage vor Luce dedi ey nem mawrer, der dy 4 thoern wedir eynsetzet und vorelamert d. 25.

1531. Item das man an den Krom dy thoren gemacht hat den cimmerman auf holz und nagel geben d. 13.

Item von 10 brether d. 30.

1533. Item dominica reminiscere haben wir geben dem Paul Seifner d. 32; das er auf den Krom gedeckt hat den gangk.

1534. Item vor 1000 schindeln auf den Krom zw bauen fl. 1. d. 20.

Item dem cymmerman von dy arbeit fl. 2.

Item dem steinmecz zw mauern d. 24.

1535. Item dem czimmerman am thür zw machen und am dach zw flicken d. 26.

1536. auf 2 phunt wagk macherlon d. 4.

A czéhnek *oltára* is volt a sz. Erzsébet egyházból, melyet sz. Borbáláról neveztek.

A czéh 1536-ban, mikor Kassa János király kezére került, feloszlott s csak 1553-ban alakult meg ismét.

A számadáskönyv feljegyzéseket tartalmaz a *forint értékéről* is, így 1449-ben 192 denár, 1450-ban (?) 200, 1469-ben (?) 232 denár ment egy forintra.

Közli: *Kemény Lajos.*